

Op zondag 3 oktober aanstaande

Neem eens een kijkje bij 'Eens..... Molenheide – Honderd jaar vliegbasis Gilze-Rijen'

Hebt u de huidige tentoonstelling van Heemkring Molenheide al bezocht? Aanstaande zondag 3 oktober is 'EensMolenheide – Honderd jaar vliegbasis Gilze-Rijen' weer te bezichtigen.

Met voorwerpen, uniformen, krantenartikelen, verhalen, héél veel foto's en video's schetst de Gilze en Rijense heemkring een beeld van de (voor)geschiedenis van het honderdjarige vliegveld, dat altijd veel impact op het reilen en zeilen in de gemeente heeft gehad.

Een rijkgevulde expositie dus, waarvoor de heemkring versterking van vrijwilligers van De Traditiekamer van de vliegbasis kreeg. Hieronder vindt u een voorproefje van de verhalen die u op de tentoonstelling kunt vinden.

EEN VRIJ GILZE-RIJEN

Het is eind oktober 1944 als de gemeente Gilze en Rijen wordt bevrijdt. Terwijl het front zich langzaam verwijdt, start de wederopbouw van het vliegveld dat de Duitsers als een ware woestinië hebben achtergelaten. Heel de dag door snijden zware ploegen door het veld. Fantastische bulldozers dichten in een mum van tijd ontelbare bomkraters. Achter hen aan komen honderden burgers uit de omliggende plaatsen, die aan de oproep van de geallieerde instanties gehoor hebben gegeven. Na de feestroes van de eerste dagen steken ze nu de handen uit de mouwen en helpen mee aan de heropbouw van wat verloren is gegaan. Alles is weer een en al activiteit. Het is een lust voor het oog, het laaiend enthousiasme van een volk, dat zijn leven heeft herkreten. De koele, vastberaden Engelsman weet in enkele dagen enige orde in de chaos te scheppen. Auto's rollen af en aan met zand voor de grondwerkers en materiaal van allerlei aard voor het herstel van de wegen die het veld doorkruisen, en van de startbanen. Er worden nieuwe rolbanen van stalen matten aangebracht, zodat Austers na enkele dagen in het hart van het vliegveld kunnen landen. Intussen zoeken Royal Engineers het veld nauwgezet af naar mogelijke landmijnen. Na enige dagen blijkt dit gevreesde oorlogstuig hier niet aanwezig te zijn.

Fantastisch mooi wordt het 's avonds. Nauwelijks nog heeft de dagploeg het werk verlaten, of nieuw fris volk stroomt het veld op. Zoeklichten flitsen aan, uit alle hoeken schieten brede stralenbundels het veld over en alles wordt in een zee van licht herschapen; en weer snijden de ploegijzers door de grond en weer doen regelmatig en gestaag de bulldozers hun opbouwend werk en brengen karavans auto's het materieel naar het werkterrein. In de verte bulderen de kanonnen de oorlog weg van hier; hier en daar slaat de gloed van een hevige brand tegen de donkere avondhemel. Brabant werkt mee aan de overwinning, het zwoegt dag en nacht om door het herstelde vliegveld de gehate vijand de laatste slagen te helpen toebrengen.

Het is dan ook een grote vreugde en voldoening, als we na drie weken hard zwoegen de eerste transportvliegtuigen, Ansons en Dakota's, mogen zien landen. Tussendoor zijn er nog wel explosies en er branden ontworpen gebouwen. Maar er is toch een alleszins behoorlijke startbaan.

RAF-grondpersoneel arriveert spoedig en betreft de gebouwen in Prinsenbosch; bewakingstroepen met pantserwagens worden in het dorp gelegerd. Op en om het vliegveld worden luchtafweerkanonnen (40 mm. Bofors) ingegraven om eventuele aanvallers een warme ontvangst te bereiden.

BEVRIJDINGSFEESTEN

Voetbalt Gilze op 19 november in het kader van de bevrijdingsfeesten tegen de RAF, aan het herstel van de andere startbanen wordt in regen en wind nog dag en nacht doorgezwoegd. Door Engelsen en Nederlanders zij aan zij, tot op 21 november ook de tweede baan klaar is.

Op 24 november wordt het vliegveld en omgeving plotseling in feesttooi gezet op het bericht dat onze ministers hier zullen arriveren. Een Gilzenaar, Govert Aarts, rijdt met zijn versierde (aan vordering ontkomen) Skoda naar het vliegveld in de hoop enkele van de hoge gasten te mogen vervoeren.

Jos Bink, eveneens een Gilzenaar, vat het plan op in de obstakelmast van de opgeblazen molen van Frans Hoevenaars in de Oranjestraat te klimmen en de Nederlandse driekleur te plaatsen. Maar het weer is te slecht en autoriteiten en vele nieuwsgierigen keren onverrichterzake huiswaarts. Al of niet met een nat pak.

VRIJWEL ONBESCHERMD VliegVELD

B77, de geallieerde codenaam voor het vliegveld Gilze-Rijen is nu zover hersteld dat grote groepen jagers er gebruik van kunnen maken. De RAF zal in de komende maanden een voor dit vliegveld ongekende hoge activiteit ten toon spreiden. Herbergde de Luftwaffe er gemiddeld zo'n 40 à 50 vliegtuigen, topdagen daargelaten, nu zullen er geregeld wel 100 tot 200 en soms nog meer gestationeerd zijn.

Als op 16 december 1944 de Duitsers een offensief in de Ardennen starten, staan op het vliegveld lange rijen jagers langs de rolbanen, met het grijze zeildoek omhangen als bescherming tegen regen en sneeuw. De geallieerde luchtmacht is aan de grond gekluisterd.

Generaal Von Rundstedt ziet daardoor kans zijn troepen haast onopgemerkt te verplaatsen voor het 'offensief van de laatste kans'. In die vroege morgen van de zestiende december binden de Duitsers de strijd aan met de Amerikanen. Het offensief neemt een zodanig ernstige vorm aan dat de geallieerden genoodzaakt zijn hun troepen in Brabant zelfs terug te trekken, met uitzondering van de Poolse divisie en Canadese eenheden. Ook veel van in het kamp Prinsenbosch gelegerd grondpersoneel vertrekt, waardoor het vliegveld vrijwel onbeschermd blijft. Terwijl de Duitsers in de Ardennen onophoudelijk hevig slag leveren, laat de Luftwaffe zich ook in onze contreien weer zien. Zo passeert op 17 december een groep van 15 Me 109-jagers en openen de Engelsen op 24 en 26 december het vuur op een enkele Duitse verkenners.

Om een mogelijk Duits gevaar het hoofd te bieden, worden op 31 december weer gepantserde afdelingen Canadese troepen in Gilze en aanliggende dorpen ingekwartierd

BOMMEN VALLEN

Op Nieuwjaarsmorgen 1945 klinken overal de beste wensen voor iedereen. En dan natuurlijk speciaal voor hen die de laatste maanden het beeld op en om het vliegveld bepalen, onze bevrijders. Iedereen voelt onmiskenbaar: deze oorlog kan niet lang meer duren. Ook in het Ardennenoffensief immers heeft een kentering in het voordeel van de geallieerden plaatsgevonden.

Dan, om 09.15 uur, net als enige Mustang P 51 jagers zijn opgestegen, duiken plotseling een drietal Duitse Messerschmitt Me 262 straaljagers vanuit 1500 meter op het veld toe. Zij hebben zich alweer hoog opgetrokken als de eerste bommen exploderen en het afweergeschut de snelle machines zonder resultaat enkele salvo's achterna schiet. Als het geraas is verstomd en de vliegtuigen nog slechts kleine stippen zijn, lijkt het of het slechts toevallig overvliegende toestellen waren. Niets is echter minder waar, want even later valt er weer een serie bommen.

Enige Mustangs stijgen op en worden niet meer teruggezien. Ongeveer een kwartier lang blijft het rustig. Dan volgt een derde aanval uitgevoerd door Messerschmitt Me 109 jagers. Deze keer blijven de toestellen lager vliegen om na het afwerpen van de bommen in een wijde bocht over Gilze te draaien, achterna gezeten door de wolkjes van ontploffende luchtdoelgranaten die echter telkens te kort schieten. Dan verschijnt er op grote hoogte een eenzame Dornier Do 217, die in westelijke richting over het veld vliegend, een grote houder laat vallen. Hieruit worden talrijke z.g. vlinderbommen gestoten die op het vliegveld neerkomen, niet ver van de Mustangs die aan de zuidwest-zijde staan opgesteld.

Na weer een paar minuten rust duikt opnieuw een drietal Me 109 jagers op die zeer laag over de bossen en velden komen aanvliegen. Vanuit oostelijke richting razen de toestellen in rechte lijn over het veld en vuren met lange salvo's hun kanonnen leeg. Ondanks de geringe hoogte wordt een toestel geraakt door het afweervuur en zwenkt met een dunne rooksliert en onder luid gejuich van de Gilzenaren naar het noorden om vervolgens de grond in te duiken. Tegen 10.00 uur vliegt een andere Duitse jager met uitslaande vlammen laag over de Chaamse bossen. De vlieger slaagt erin zijn toestel te verlaten en komt aan zijn parachute veilig neer ten zuiden van Molenschot, niet ver van de plek waar zijn machine in een wolk van rook en vuur tegen de grond slaat. Opgelucht het er levend van afgebracht te hebben, trekt hij gretig van de hem door de Engelsen aangeboden sigaret. Voor hem is de oorlog voorbij.

Als na een half uur ook de aanval voorbij is kan de schade worden opgemaakt. Wederom moet op de toch al trieste balans een dode, P. Jansen uit Gilze, en een zwaargewonde worden bijgeschreven. Op het vliegveld schijnt de directe schade alleszins mee te vallen want om 12.05 uur stijgen de eerste jagers weer op, ditmaal om tussen Den Bosch en Breda te gaan patrouilleren en lijkt de toestand weer normaal.

V-1

'Van alle verschrikkingen die de oorlog voor Gilze en Rijen in petto bleek te hebben, waren de Vliegende Bommen de meest angstaanjagende. Het is weliswaar een feit dat de luchtbombardementen meer doden eisten en meer schade veroorzaakten dan de V-1 's, maar van niets zijn de inwoners zo bang geweest als van de V-wapens. Ontelbare V-1's ratelden over de dorpen in de eerste maanden van 1945. Soms bevonden er zich zes tegelijk in het zicht van het dorp. Vijftig of zestig passerende V-1's in een nacht, was geen zeldzaamheid. De volstrekte onberekenbaarheid, de hoofdoorzaak van de angst die zij inboezemden, werd nog versterkt door het onzalige maar niet onlogische feit dat de Duitsers hun V-projectielen bij voorkeur lanceerden wanneer het slecht weer was. Wij konden ze dan niet zien. Alleen maar horen. Zij maakten een afschuwelijk, moeilijk te beschrijven geluid. Een onregelmatig, hard ratelend lawaai, dat weerkaatst werd door wolken en aarde. Heel abrupt kon dat ophouden. De V-1 ging dan op zijn scherpe neus staan om loodrecht op de aarde af te wentelen. Verreweg de meeste V-1's waren op weg naar Antwerpen, maar je wist nooit als je ze zag of hoorde komen, of ze Gilze zouden passeren. De pauze tussen het moment waarop je de door de wolken onzichtbare bom hoorde zwijgen en de explosie was telkens weer een gruwelijke ervaring van misselijk makende angst. Je kon niet wegkruipen en niet vluchten. Anders dan bij vliegtuigen viel de richting waaruit het geluid was gekomen niet bij benadering vast te stellen. Je moest maar domweg afwachten waar het monster zou neerkomen.

CAPITULATIE

Het is 2 mei 1945 als rond het middaguur enige formaties B 17 bommenwerpers op zeer geringe hoogte passeren. Brachten zij hier dood en verderf, nu droppen zij voedsel om Holland van een dreigende hongerdood te redden. Verder is op deze dag niets opmerkelijks te berichten.

En dan om half vijf in de namiddag van 5 mei 1945 wordt in hotel 'De Wereld' te Wageningen de capitulatie van de Duitsers in Nederland getekend.

Aan vijf jaar luchtfront is een eind gekomen ... EINDELIJK VRIJ ...

Spitfires op Gilze-Rijen

BEZICHTIGEN

Belangstellenden kunnen voor deze tentoonstelling aanstaande zondag 3 oktober van 14.00 uur tot 17.00 uur terecht in Heemerf 't Oude Raadhuis, Nieuwstraat 22 in Gilze. De tentoonstelling is tot en met december 2010 iedere eerste zondag van de maand (met uitzondering van augustus) te bezichtigen. De toegang is gratis. Bezoekers met rolstoel of rollator kunnen via de zij-ingang naar binnen. Groepen kunnen voor een bezoek buiten de openingstijden een afspraak maken (e-mailadres: secr@heemkringmolenheide.nl). Voor meer informatie over de Gilze en Rijense Heemkring Molenheide kunt u terecht op www.heemkringmolenheide.nl